

SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

---

*Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas
uppfattningar och förväntningar om konjunkturen*

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län	3
Det ekonomiska läget och Västernorrlands läns näringslivsstruktur.....	5
Småföretagsbarometern – Västernorrlands län	7
<i>Sysselsättning</i>	7
<i>Orderingång</i>	8
<i>Tackat nej till order</i>	10
<i>Omsättning</i>	10
<i>Konjunkturindikatorn</i>	11
Lönsamhetsutvecklingen	15
Expansionsutsikter och hinder för expansion	17
Konjunkturrisiker.....	19
<i>Politiska risker</i>	19
<i>Personliga risker</i>	20
Appendix Finansiering.....	21
<i>Bankens lokala förankring och bemötande</i>	22

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagens egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. I år är det 30 års jubileum för Småföretagsbarometern.¹ Denna gång omfattar undersökningen 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Sparbankernas Riksförbund och Företagarna. René Bongard, Rebecca Källström och Daniel Wiberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Sparbankerna

Företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ År 2014 gjorde vi ett uppehåll med undersökningen, så värdena för år 2014 är interpolerade.

Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Västernorrland har stärkts ytterligare sedan mätningen 2013. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 88, jämfört med rikets indikator på 64. Västernorrland är därmed det tredje starkaste länet i riket. Det är i huvudsak industriföretagen som upplevt en stark konjunkturförbättring. Tjänsteföretagens konjunkturindikator har mattats av något. Dock ser båda sektorerna en ökad konjunkturindikator på ett års sikt.
- **Sysselsättningstillväxten** i de västernorrländska företagen har ökat kraftigt sedan mätningen 2013. Ökningen beror främst på att industriföretagen anställer i betydligt snabbare takt än vid tidigare mätning. Men även tjänsteföretagen har ökat sin sysselsättningstillväxt. Totalt sett säger mer än var fjärde företag i länet (28 procent) att man har ökat sin personalstyrka medan endast sju procent av företagen dragit ned personal. Nettotalet landar på 21, vilket är betydligt starkare än nettotalet för sysselsättningstillväxten i riket (9).
- **Tillväxttakten för orderingången** i småföretagen i Västernorrlands län har utvecklats negativt sedan 2013. Den är visserligen fortsatt positiv men svagare än rikssnittet. Försämringen beror framförallt på en minskad orderingång inom tjänsteföretagen. Sammantaget i länet är det 43 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 20 procent anger en vikande, vilket ger ett nettotal på 23.
- **Omsättningstillväxten** i Västernorrlands län har ökat sedan 2013. Ökningen syns i båda sektorerna, även om ökningen relativt sett varit störst i industrisektorn. Nettotalet 44 är klart över landet i genomsnitt (netttotal 29). Totalt sett tror företagen i Västernorrland på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 47, medan prognosen för riket i genomsnitt är 36.
- **Tillväxten av lönsamheten** fortsätter att förbättras. Från våren till hösten 2013 såg vi en kraftig återhämtning av lönsamheten i industriföretagen i Västernorrlands län. I årets mätning fortsätter förbättringen av lönsamheten, om än i svagare takt. Totalt sett i länet är det 36 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet.
- Företagen i Västernorrlands län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Hela 69 procent av företagen i länet uppger att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västernorrlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Över vart fjärde företag (27 procent) uppger detta som största hindret. Politisk oförutsägbarhet hamnar på andra plats med 15 procent av företagen som upplever detta som ett expansionshinder.

- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Västernorrland är den svenska ekonomiska utvecklingen. Hela 42 procent av företagen i länet uppger detta som en konjunkturrisik. Den följs av oro för löneökningar, ökade ränte- och valutakostnader samt den internationella konjunkturen. Nästan hälften av företagen uppger potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter som den största politiska risiken. Liksom i riket som helhet upplever företagen i Västernorrlands län att den största personliga risiken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk.

Det ekonomiska läget och Västernorrlands läns näringslivsstruktur

Under 2014 och i början av 2015 växte BNP och sysselsättningen i Sverige med stöd av växande inhemsk efterfrågan som i huvudsak byggde på stabil konsumtion. Sveriges exportsektor har dock haft en mindre positiv utveckling. Samtidigt har efterfrågan gradvis förbättras så därmed kommer investeringar och ökad export att bidra till att läget förbättras. Efterfrågan i Europa kan förväntas fortsätta att förbättras något, om ingen allvarlig störning inträffar.

Den tröga exporttillväxten har flera skäl. När det gäller geografisk specialisering har Sveriges exportföretag drabbats av de vikande marknaderna i flera av de viktigaste mottagarländerna i EU. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU.

Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen, men eftersom arbetskraften växer har arbetslösheten legat fast på cirka 8 procent under flera år, och är särskilt hög bland lågutbildade unga. Arbetsmarknadsläget är därför speciellt bekymmersamt för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

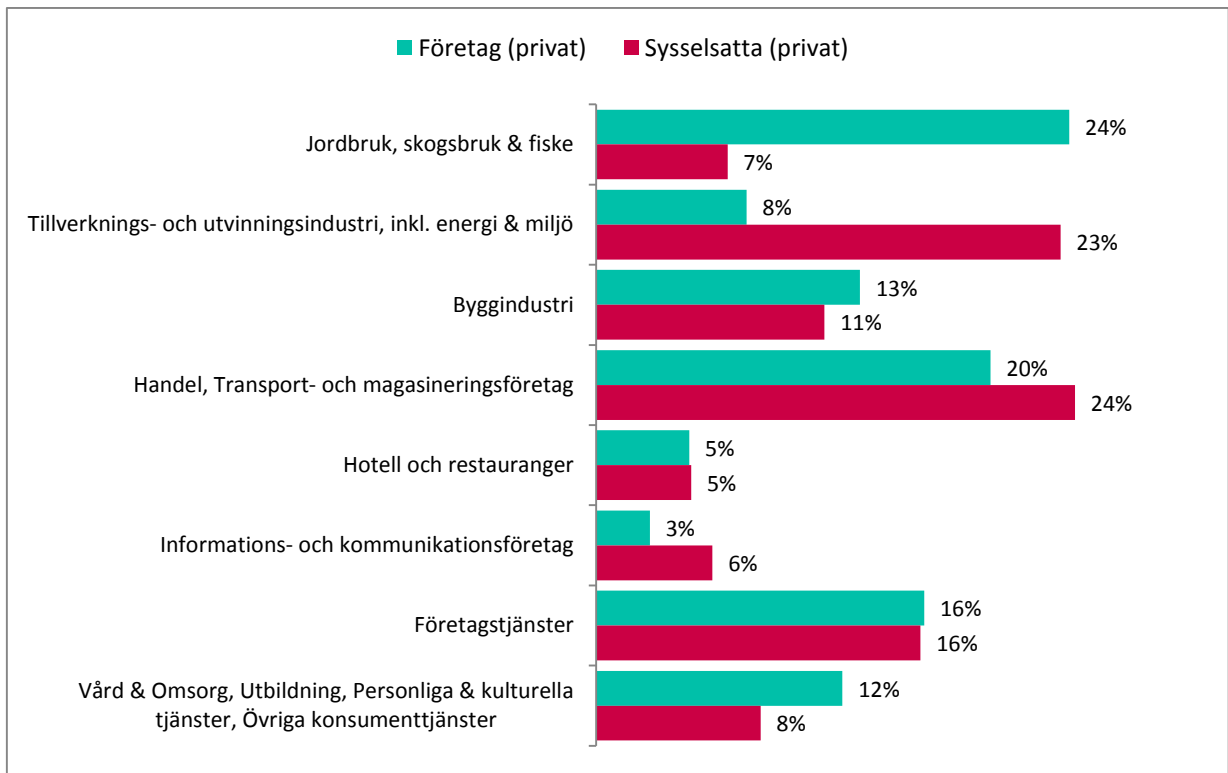
Läget i näringslivet kan alltså sammanfattas som något starkare. Konjunkturläget för tjänstesektorn bidrar positivt till uppgången, medan industrisektorn påverkar negativt. Sysselsättningen har sammantaget ökat och utvecklingen kan vara positiv framöver om inte något konjunkturhämmande inträffar. Även anställningsplanerna framöver är mer optimistiska än vid föregående mätning.

Tabell 1 Näringslivsstrukturen i Västernorrlands län²

Västernorrlands län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Totalt	12 081	15 516	104 802
Offentlig verksamhet	64	1 181	37 728
Övrig verksamhet	587	775	4 269
Privata företag	11 430	13 560	62 805
<i>andel privata företag av totala antalet</i>	94,6%	87,4%	59,9%
<i>andel småföretag av privata företag</i>	99,1%	98,8%	69,1%

² Statistiken avser företag med minst 1 sysselsatt person, år 2013. Med småföretag avses 1-49 sysselsatta. Personer med inkomst av aktiv näringsverksamhet räknas som förvärvsarbetande. Som anställda räknas personer som har lön för sitt förvärvsarbete och får kontrolluppgift från sin arbetsgivare. Källa: SCB

Figur 1 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, 2013 (källa: SCB)

Småföretagsbarometern – Västernorrlands län

Sysselsättning

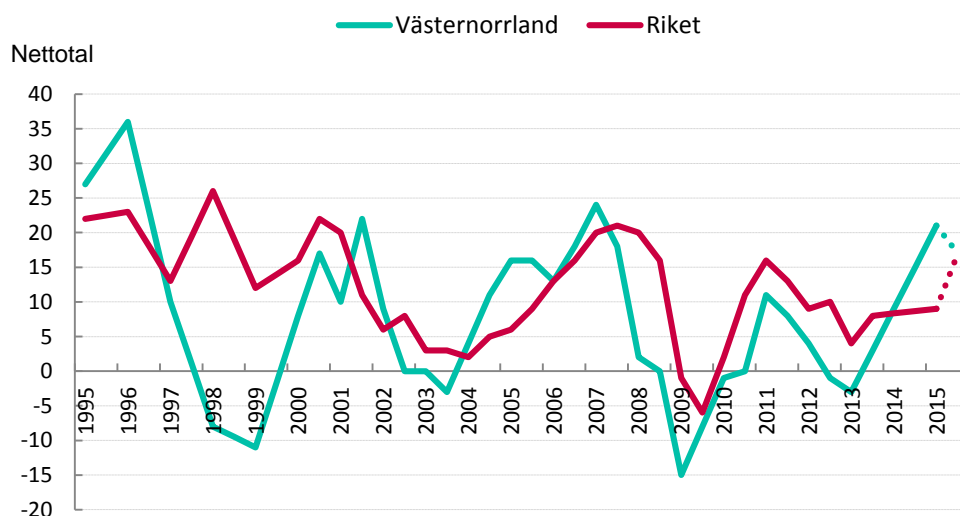
Sysselsättningsstillväxten i de västernorrländska företagen har ökat kraftigt sedan mätningen 2013. Ökningen beror främst på att industriföretagen anställer i betydligt snabbare takt än vid tidigare mätning, men även tjänsteföretagen har ökat sin sysselsättningsstillväxt. Totalt sett säger mer än var fjärde företag i länet (28 procent) att man har ökat sin personalstyrka medan endast sju procent av företagen dragit ned personal. Nettotalet landar på 21, vilket är betydligt starkare än nettotalet för sysselsättningsstillväxten i riket (9). Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt nettotal (21) innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta. Ett alternativt mått är sysselsättningsgrad, vilken mäter andelen av den arbetsföra befolkningen som är sysselsatta.

Sysselsättningen är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Med fler i arbete kan vi producera mer och hushållens inkomster växer. Dessutom minskar statens utgifter bland annat genom att arbetslösheten kostar mindre samtidigt som skatteintäkterna ökar.

Figur 2. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2015

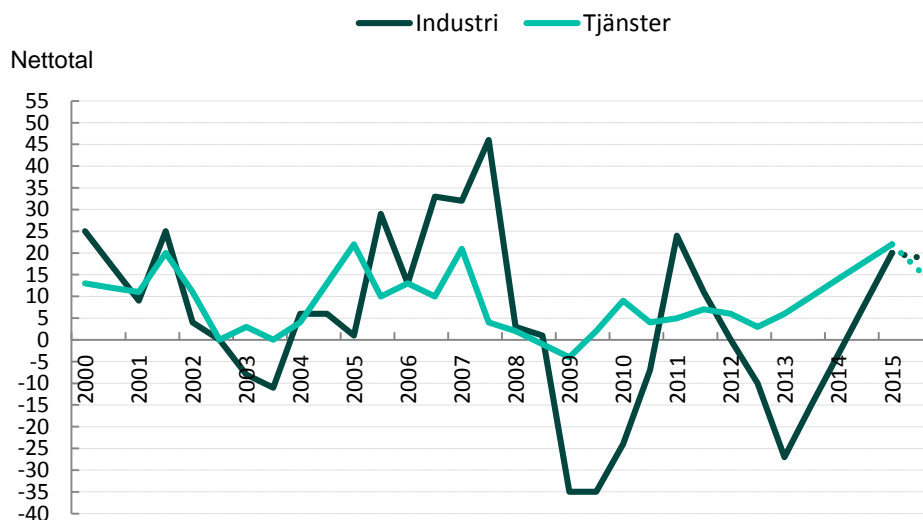

Inom industrisektorn upplevde man en negativ sysselsättningsstillväxt (dvs. fler drog ned på personal än anställde nya medarbetare) vid mätningen 2013. Nettotalet var -27, men ligger nu på ett positivt nettotal på 20. Det är betydligt högre än genomsnittet för sektorn i riket (11). Inom tjänstesektorn var nedgången i sysselsättningsstillväxt inte lika djup vid mätningen 2013, man hade ett positivt nettotal om 10 vid hösten 2013. Det är nu 29 procent av företagen som uppger att man ökat i personal medan sju procent minskat antalet anställda. Det gör att man får ett nettotal på 22. Det är betydligt högre än det nettotal på 9, som är rikssnittet för tjänstesektorn.

Förväntningarna framåt är dock pessimistiska och företagen tror på en minskad tillväxttakt på sysselsättning kommande året. Tjänsteföretagen ser en något större minskning i tillväxttakten för sysselsättningen än industriföretagen. Nettotalet förväntas ligga på 17 på ett års sikt. Det är i nivå med riket (17), men med den skillnaden att rikssnittet tror på en positiv utveckling framöver.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västernorrlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

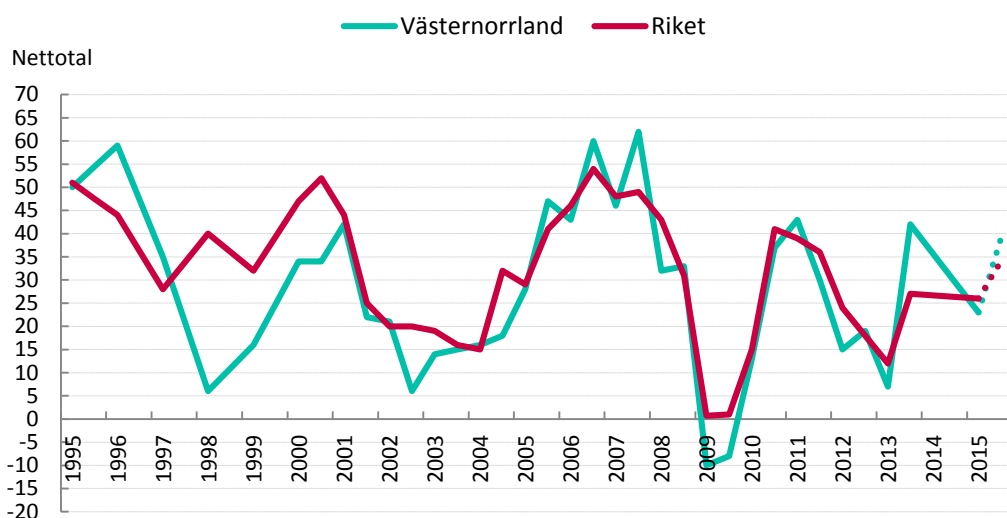
Orderingång

Tillväxttakten för orderingången i småföretagen i Västernorrlands län har utvecklats negativt sedan 2013. Den är visserligen fortsatt positiv men svagare än rikssnittet. Försämringen beror framförallt på en minskad orderingång inom tjänsteföretagen. Sammantaget i länet är det 43 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 20 procent anger en vikande, vilket ger ett nettotal på 23. Detta kan jämföras med rikssnittet på 26.

Orderingång

Med orderingång menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period.

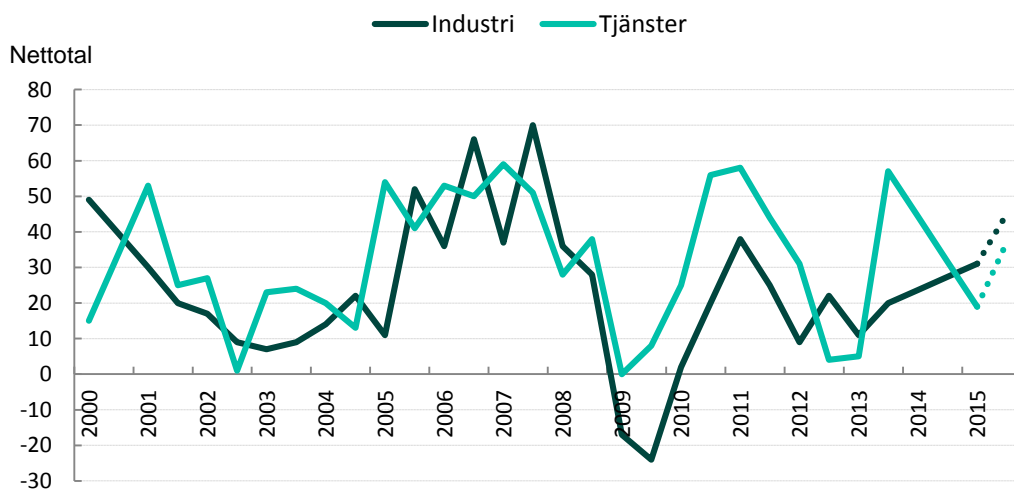
Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2015

Den försämrade orderingen beror alltså främst på svagare ordergång inom tjänstesektorn, som gått från ett netttotal på 57 till 19. Nära var fjärde tjänsteföretag i länet uppger en sjunkande ordergång. Även konjunkturinstitutet finner i sina löpande mätningar under våren 2015 att företagen är mer negativa om storleken på kommande orderstockar och varulager samt att förväntningarna på produktionsvolymen har justerats ned.

Inom industrisektorn har nettotalet istället ökat från 20 till 31. Tolv procent av tjänsteföretagen anger att orderstocken minskat, medan 43 procent anger att den ökat. Tjänstesektorn ligger enbart något under rikssnittet, medan industrisektorn ligger i linje med rikssnittet. Såväl tjänstesektorn som industriföretagen i länet tror på en ökning av orderingen det kommande året. Det gör att länets prognos blir ett netttotal på 39 på ett års sikt, medan rikets prognos är 34.

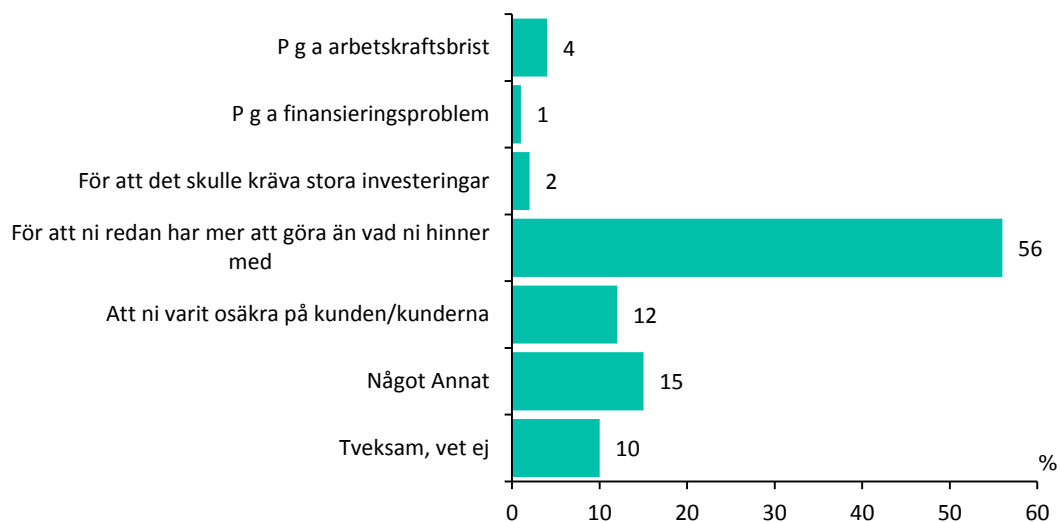
Figur 5. Ordergång (netttotal) i Västernorrlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Tackat nej till order

Hela 43 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order under det senaste året. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (56 procent av de som tackat nej) men även att man varit osäker på kunderna anges av 12 procent som en anledning.

Figur 6. Tackat nej till order

Omsättning

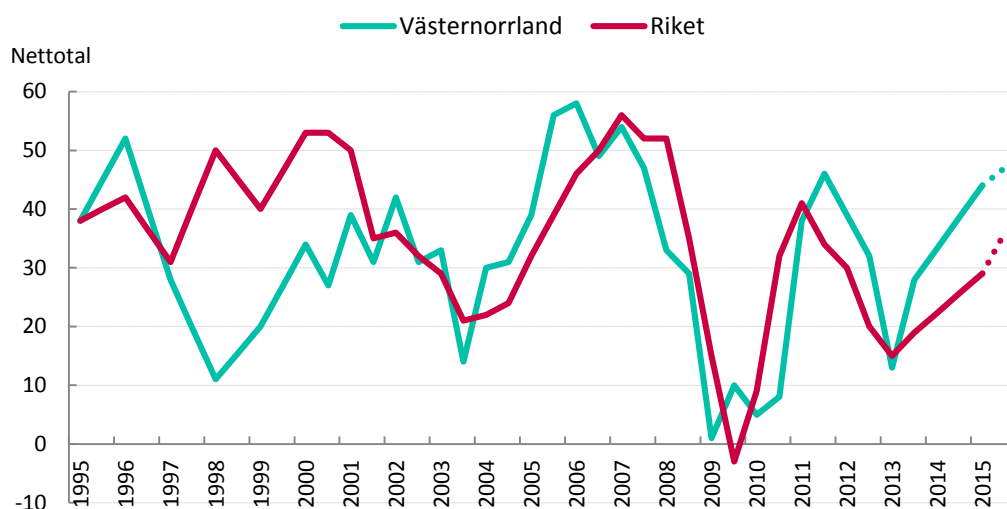
Omsättningstillväxten i Västernorrlands län har ökat sedan 2013. Omsättningstillväxten syns i båda sektorerna, även om ökningen relativt sett varit störst i industrisektorn. Nettotalet 44 är klart över landet i genomsnitt (nettotalet 29). Förväntningarna inför kommande år är fortsatt optimistiska, även om takten mattas av. Totalt sett tror företagen i Västernorrland på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 47, medan prognosen för riket i genomsnitt är 36.

Omsättning

Ett företags omsättning är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

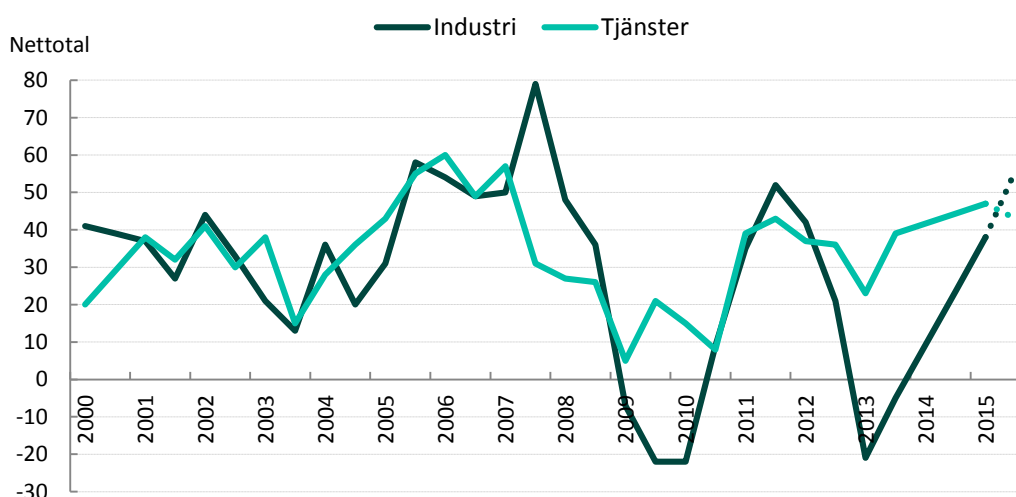
Resultaträkningen visar företagets intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen visar alltså om företaget har gått med vinst eller förlust.

Figur 7. Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2015

Industrin har alltså upplevt en kraftig tillväxt i omsättningen och går från ett negativt netttotal till ett netttotal på 38. Det är något över nettotalet för sektorn i riket (33). Nettotalet för tjänstesektorn i Västernorrlands län är betydligt över riksgenomsnittet, det landar på 47 jämfört med 28 för sektorn i riket. Inför det kommande året spår tjänsteföretagen att omsättningstillväxten minskar svagt (netttotal 43) medan industriföretagen tror att den ökar till netttotal 56.

Figur 8. Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Konjunkturindikatorn

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 88, jämfört med rikets indikator på 64. Västernorrland är därmed det tredje starkaste länet i riket.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Västernorrlands län försämrades dramatiskt 2008- 2009. Det är tydligt att botten är passerad och återhämtningen tros fortsätta under det kommande året. Konjunkturindikatorn spås stiga även framöver, även om denna positiva utveckling kan vändas av en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld.

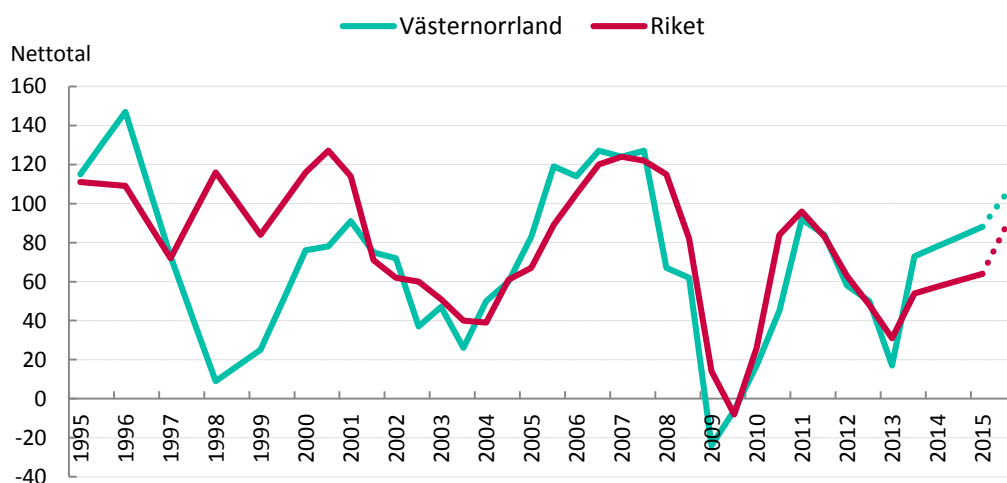
Konjunktur

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det rådande ekonomiska tillståndet i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när industrin har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att det är låg arbetslöshet och investeringarna ökar.

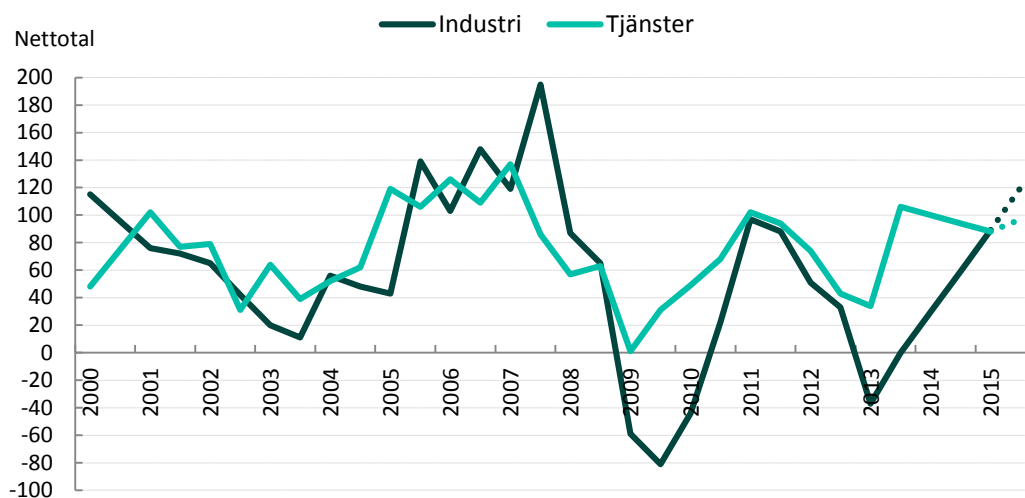
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på deras varor eller tjänster har de svårt att behålla personal och göra nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 9. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västernorrlands län och riket 1995-2015

Under det kommande året räknar industrisektorn med en fortsatt förstärkt konjunktur, indikatorn stiger från 89 till 120. Detta är en stark indikator, förväntningarna i sektorn i riket ligger på 95. Tjänsteföretagen, som i årets mätning ligger på en relativt hög indikator (89) räknar med en fortsatt förstärkning, konjunkturindikatorn landar på 97 på ett års sikt.

Figur 10. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västernorrlands, industri- och tjänstesektor 2000-2015

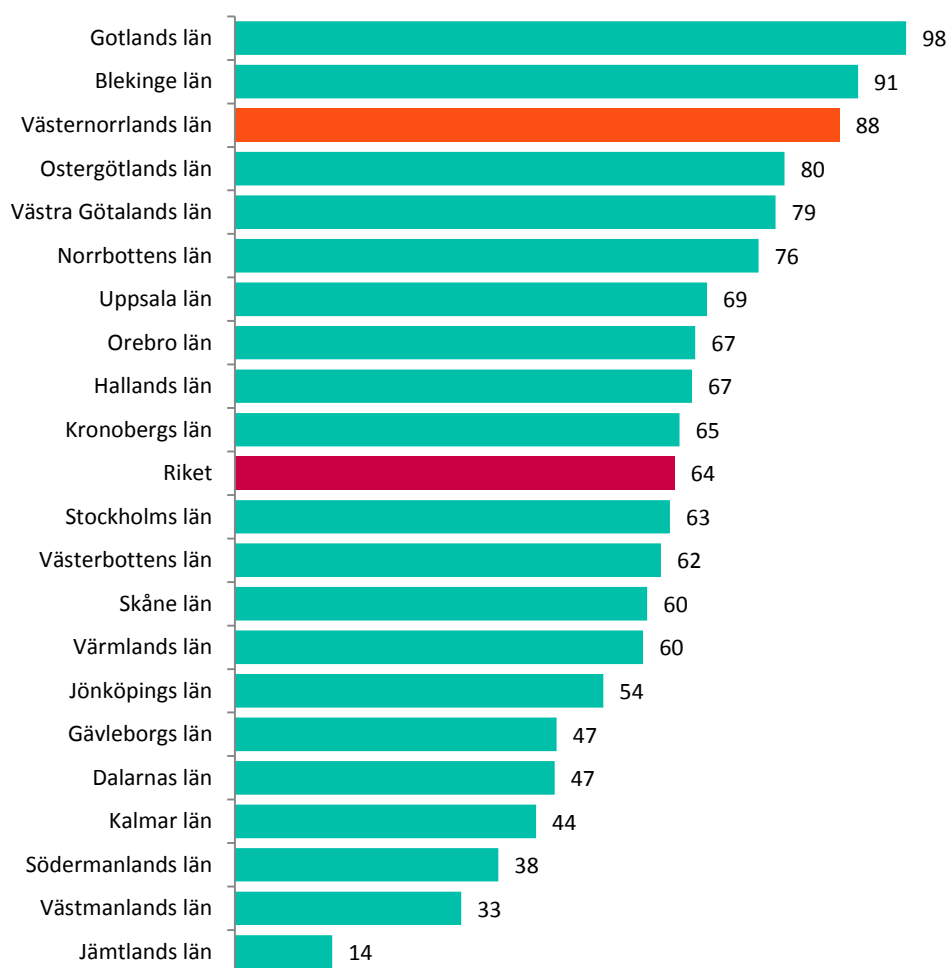

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort (även om länets resultat kan avvika) av Konjunkturinstitutet, som kontinuerligt analyserar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget.

Enligt Konjunkturinstitutet har konfidensindikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenärings stigit. Samtidigt har tillverkningsindustrins konfidensindikator fallit. Även hushållens konfidensindikator minskade mellan mars och april enligt Konjunkturinstitutets mätningar. För bygg- och anläggningsverksamhet och detaljhandel visar konfidensindikatorerna på ett starkare läge än normalt, medan tillverkningsindustrins konfidensindikatorer hamnar på nivåer under det historiska genomsnittet. Läget i de privata tjänstenäringsarna är något starkare än normalt.

För den sammavägda konjunkturindikatorn placerar sig Västernorrlands län väl över riksgenomsnittet. En trolig förklaring är det lokala näringslivets stora industristruktur som inte är lika snabbväxande. Trenden på ökningen inom industrin började redan 2013. Trots den goda placeringen behöver det lokala företagsklimatet även fortsättningsvis utvecklas och värnas på regional nivå. Samverkan och samsyn över kommungränser gällande regelverk och avgifter är viktiga frågor, samt ett ökat fokus på de små och medelstora företagens förutsättningar för att verka och utvecklas.

Figur 11. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2015

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten dikterar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från våren till hösten 2013 såg vi en kraftig återhämtning av lönsamheten i industriföretagen i Västernorrlands län. I årets mätning fortsätter förbättringen av lönsamheten, om än i svagare takt. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 20 i årets mätning. Riksgenomsnittet för industriföretagen är 18. Tjänsteföretagens lönsamhet har dock fallit något under motsvarande period. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar på 16, riksgenomsnittet ligger på 18. Totalt sett i länet är det 36 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet.

Lönsamhet

Om man är intresserad av att se om ett företag har gått bra eller dåligt räcker det inte bara med att titta på hur stor vinsten är räknat i kronor och ören. Vinsten, eller resultatet, måste ställas i relation bland annat till företagets storlek. När denna typ av mer relativt mått på vinst avses talar man om företagets lönsamhet.

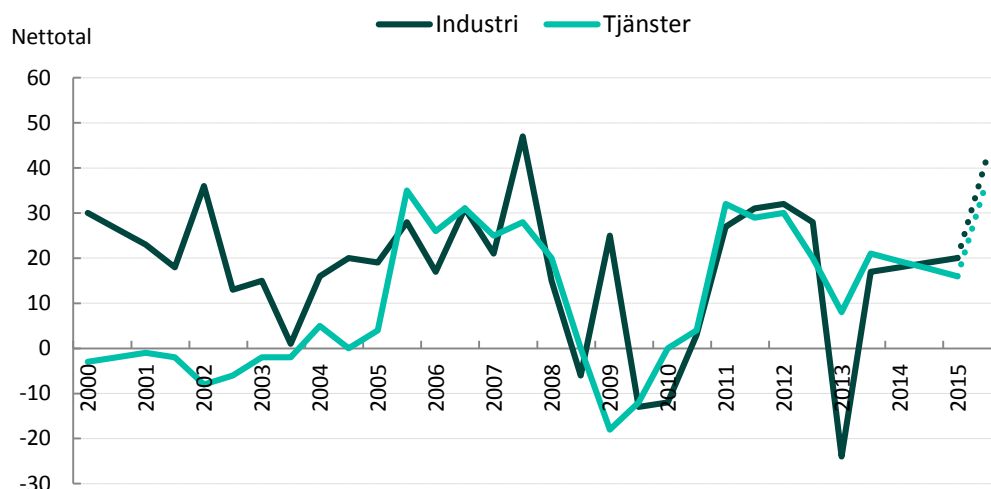
I industrisektorn har med andra ord nettotalet fortsatt att öka sedan hösten 2013. 33 procent av företagen i sektorn uppger en ökad lönsamhet, mot enbart 13 procent som uppger en vikande, dvs. det är betydligt fler som uppger positiv lönsamhetsutveckling än negativ.

Tjänsteföretagens lönsamhet steg mellan våren till hösten 2013 och låg på nettotal 21 hösten 2013. I årets mätning har lönsamhetsutvecklingen försvagats och nettotalet landar på 16. Det är något under rikssnittet på 18.

Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Både industri- och tjänsteföretagen i länet är optimistiska om utvecklingen framöver. Den positiva utvecklingen har dock till övervägande del letts av industriföretagen. De tämligen dramatiska rörelserna i nettotal för lönsamhet avspeglar hur industriföretagen i länet påverkas av den allmänna och internationella konjunkturen och exportefterfrågan.

Figur 12. Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Västernorrlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Företagens prisförväntningar

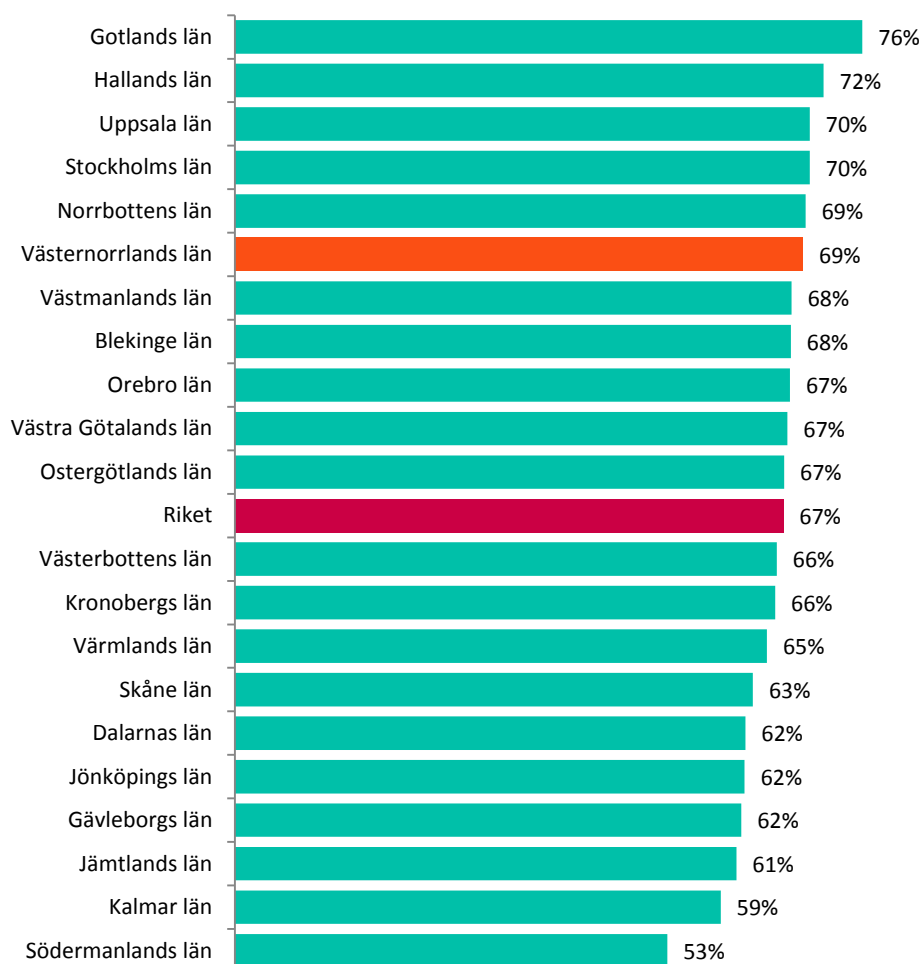
Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Av industriföretagen tror 33 procent av företagen i länet på prisökningar. Det ligger i snitt med riket på 34 procent. Bland tjänsteföretagen är det 39 procent som tror sig kunna göra prisökningar. På riksnivå är motsvarande siffra för tjänstesektorn 36 procent.

Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners, även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

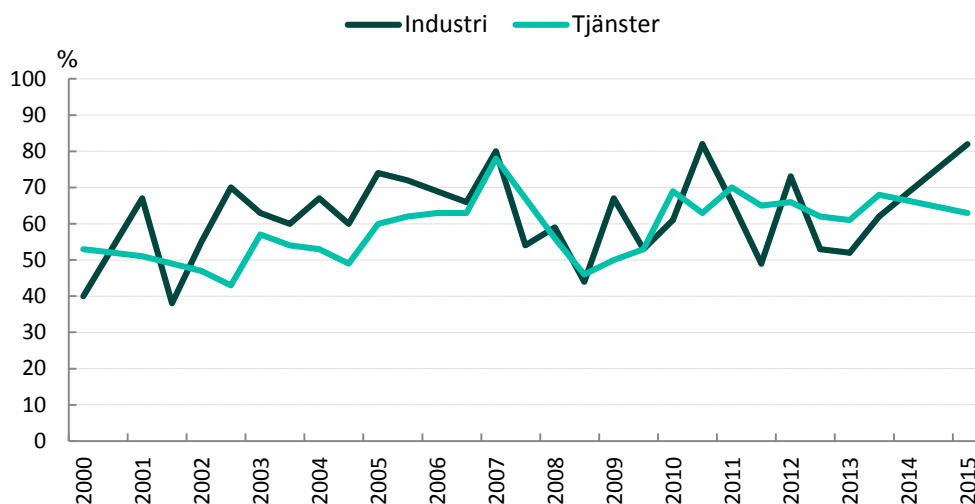
Företagen i Västernorrlands län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Hela 69 procent av företagen i länet uppger att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 13. Företagens expansionsutsikter (nettotal) per län och i riket 2015

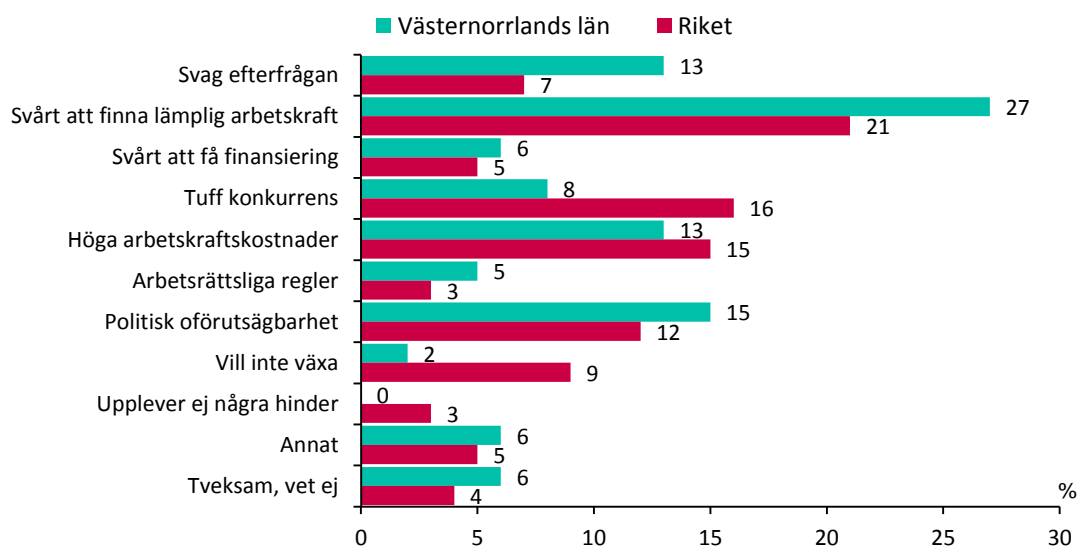
Tillverkningsindustrin har en mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen ser över 80 procent goda expansionsutsikter, jämfört med runt 60 procent av tjänsteföretagen.

Figur 14. Expansionsutsikter (nettotal) i Västernorrlands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2015

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som Västernorrlands småföretag upplever. Över vart fjärde företag (27 procent) uppger detta som största hindret. Politisk oförutsägbarhet hamnar på andra plats med 15 procent av företagen som upplever detta som ett expansionshinder. Många företag i Västernorrlands län upplever också att höga arbetskraftskostnader och svag efterfrågan utgör ett hinder för expansion, hela 13 procent.

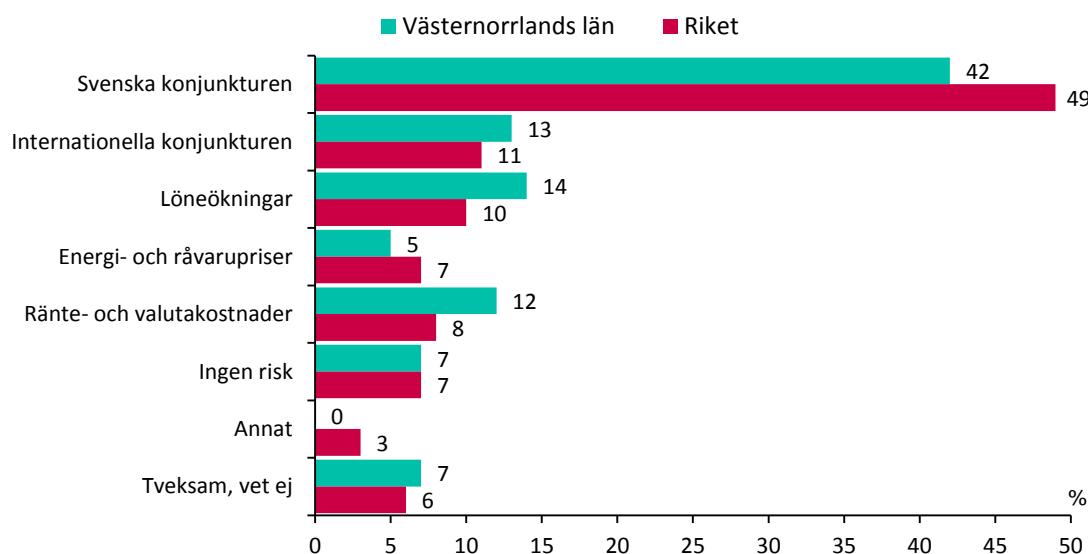
Figur 15. Tillväxthinder enligt företagen i Västernorrlands län och i riket 2015 (procent)

Konjunkturrisker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisken enligt 42 procent av företagen i länet. Den följs av oro för löneökningar, ökade ränte- och valutakostnader samt den internationella konjunkturen. Detta speglar att företagsstrukturen i Västernorrlands län till stor del kännetecknas av underleverantörer och mindre exportföretag i tillverkningsindustrin, som är ganska exportberoende, därav en större oro för den internationella konjunkturen.

Figur 16. Vilken anser du är den största konjunkturrisken för ert företag?

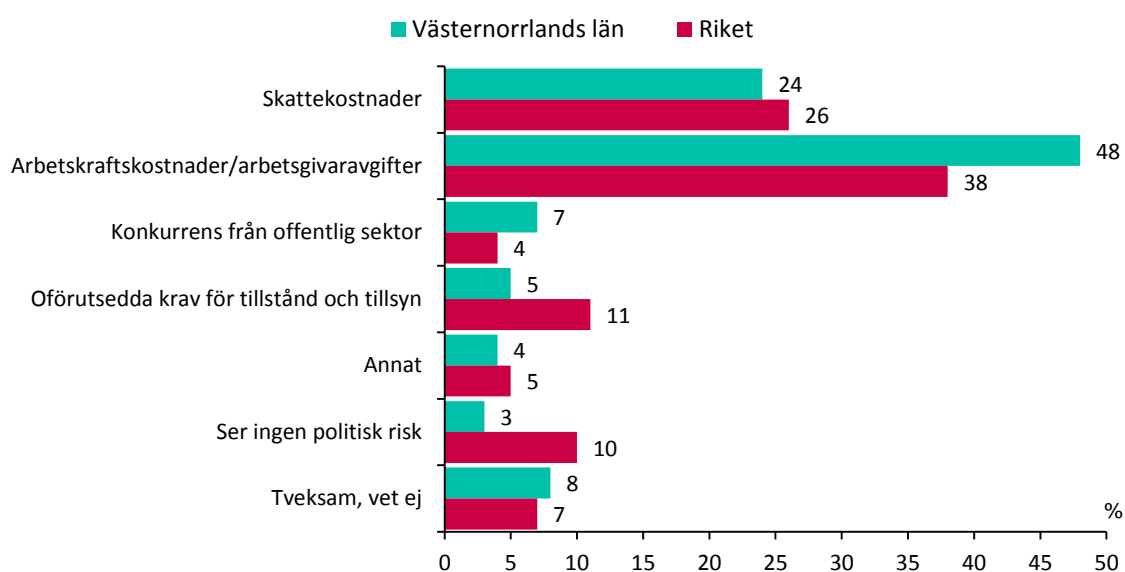
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Västernorrlands län. Nästan hälften av företagen uppger detta som en politisk risk. Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk. En större andel av företagen i Västernorrlands län, än i riket, upplever också konkurrens från den offentliga sektorn som en politisk risk.

Figur 17. Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Personliga risker

Liksom i riket som helhet upplever företagen i Västernorrlands län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren, blir långvarigt sjuk. Många företag, både i länet och i riket, ser det som en stor risk om en anställd blir allvarligt sjuk.

Figur 18. Vilken anser du är den största personliga risken för ert företag?

Appendix Finansiering

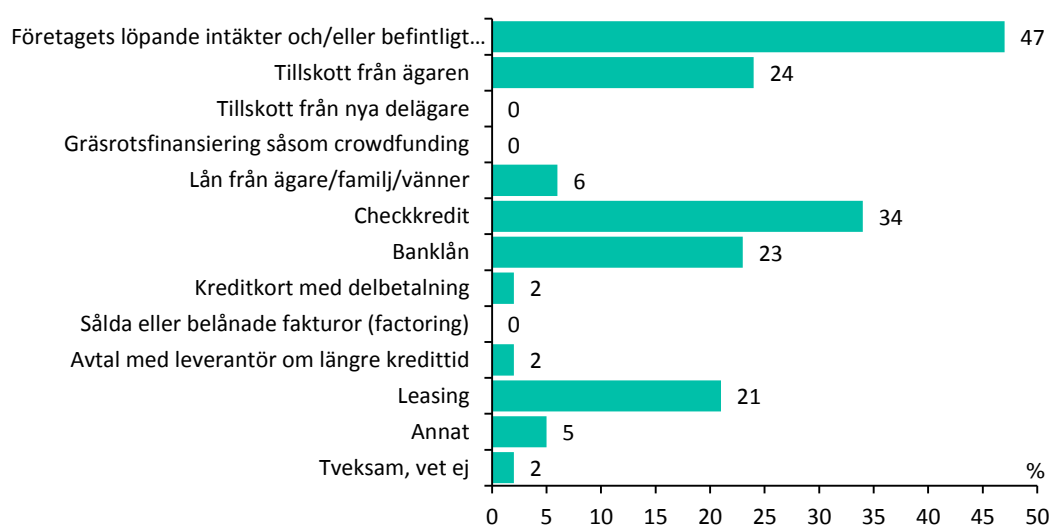
Finanskrisen slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig. Även nu flera år efter finanskrisen anser många småföretag att det är svårt att få extern finansiering för att utöka verksamheten och att anställa. Detta har visats i en rad undersökningar av, förutom Företagarna, bl.a. Världsbanken.³

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar. Den viktigaste faktorn är dock svårigheterna att få nya krediter och att utvidga befintliga banklån samt den höga kostnaden för banklån. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar finansieringsaktörernas utlåning till företag. Vissa regionala skillnader tycks också finnas vad gäller bankernas roll som kreditgivare till företag i regionen.

Majoriteten av alla företag använder egna medel i form av löpande intäkter och befintligt kapital till att finansiera företagets investeringar. En relativt stor andel av alla företag använder också checkkredit för att finansiera löpande verksamhet och investeringar. Skillnaden i ränta på utnyttjad checkkredit kan förväntas vara betydande mellan företag i olika storleksklasser, baserat på antal anställda etc. Räntekostnaderna kan därför vara betydligt högre för de mindre bolagen och generellt högre än vad som kan förväntas av det allmänna ränteläget i ekonomin.

I många företag finansieras också stora delar av investeringarna med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande innebär en betydande privatfinansiell risk för företagaren och dennes familj.

Figur 19. Finansieringssätt (företag som har investerat)

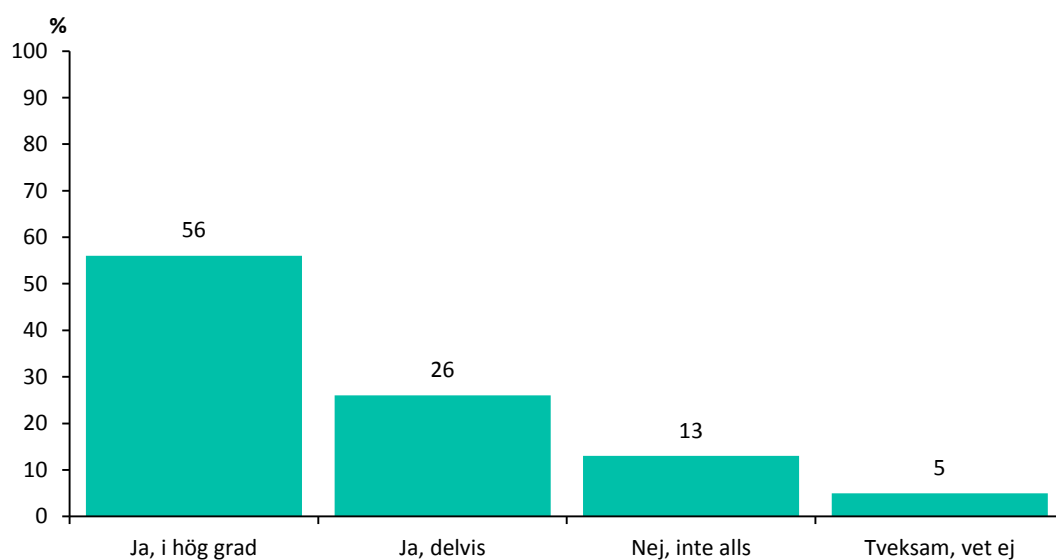
³ Sweden's Business Climate A Microeconomic Assessment, World Bank 2015.

I Företagarnas senaste finansieringsrapport svarade 47 procent av företagen att de upplever det som ganska eller mycket svårt att få extern kredit för att finansiera företagets investeringar och löpande verksamhet. Större företag har emellertid ofta betydligt lättare att finansiera sin verksamhet och investeringar med extern finansiering.⁴

Bankens lokala förankring och bemötande

Omkring hälften av alla företag i landet anser att deras bank har en hög grad av lokal förankring (48 procent), i Västernorrland är det en större andel som anser det (56 procent). 28 procent av landets företag upplever att banken delvis har en lokal förankring. I länet är motsvarande siffror något lägre. Totalt sett anser nästan var femte företag att deras bank inte har någon lokal förankring i landet, medan den andelen enbart är 13 procent i Västernorrlands län.

Figur 20. Upplever du att företagets bank har en lokal förankring?

⁴ Se bl.a. Småföretagen vill växa – men saknar finansiering, Företagarnas finansieringsrapport 2015.

När det gäller bankernas rådgivande roll till företagen upplever 57 procent av företagen på riksnivå att de får ett delvis eller i hög grad personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor. Bland företagen i Västernorrland är motsvarande andel 67 procent, dvs. något fler upplever ett engagerat bemötande.

Figur 21 Upplever du att ni får ett personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor?

